

ГЕОГРАФИЯ НА РАЖДАНЕТО НА ПОЕТА (Чирпан – Поморие – „Мисъл“)

Този текст ще върви в следите на познати факти, за да конструира един интересен и очевиден, но неизследван литературноисторически сюжет. Значно е, че годините около границата на XIX с XX в. са драматични за Яворов, що се отнася до неговата „литературна личност“ (както би се изразил Михаил Неделчев). В това време поетът печата по страниците на сп. „Мисъл“, но все още пътят му е извън създаващата се вече орбита на списанието.

Близо три години преди да попадне в нея и в глобалния проект за модернизиране на българската литература Пею Яворов върви в противоречивите следи на естетическия императив, че литературата е длъжна да следва живота. Христоматийна истина е, че така започва неговият творчески път, когато печата във в. „Глас македонски“ и в сп. „Общо дело“. Влизането в кръга на първите български модернисти е изпитание, за което е необходима инициация, промяна във визията, но и в персоналията. Текстът, и по-скоро атрибутивното „Пею Тотев Крачолов“, завършващо „омайни“ неща като „Калиопа“, трябва да бъде закрито, забравено, за да може да хармонира на творбите. Смяната на името в истинския смисъл на думата си означава ново раждане – името на Яворов е раждане на твореца за една кауза, каквато е българският модернизъм.

Някак неусетно още от 1899 г. талантът и индивидуалният свят на Яворов биват белязани от амбициите на две перспективи – идентификационните събития, породени от каузата „Македония“, и личностната мотивация на каузата „български модернизъм“. Знаем, че тези перспективи в пътя на твореца са в разнобой, известни са недоизказаните или огласени мнения на д-р Кръстев и Пенчо Славейков за политическите интриги в македонстващите организации, в които се забърква Яворов – за adeptите на българския модернизъм те са губене на време и хабене на таланта. Така или иначе младият Яворов не попада в клопката на „сублимното безумство“, както би се изразил Вазов.

След приблизително осем годишнини, буквално на границата XIX-XX в., „Мисъл“ се превръща в институция, защото освен че е орбита от таланти, още и създава система от идеи за модернизиране на родната литература. Списанието е заредено с енергия да поражда новите сюжети